

Gir sukkali sa jeund ak jaay

2022-2023

New York Immigration Coalition
nyic.org

35
NYIC

I. UBUTEKU

Naka lañu Jëfëdiko bi Teetal 1

II. JEUFLEUNTE GIR AM KOOPAR

Xam naka lañu jeufleunte gir am koopar 2

Teeg ab jeufleunte gir am koopar 3

III. XEETU AAMEL BI

Aamalko-sa Bop 4

Si ay Xaarit ak & Njaabot 5

Aamel si mboolo 6

Xaarale gir aamel si boolo 7

Garantii yi 8

Léb yi 9

Yoon yi gir mëna am léb 10

*Jëndeuy ak jaay bu ndaw si Lep Luñu wara def
gir Léb Tërëline yi* 11

IV. JEUFEUDIKUKAY YI

Kurellu Diwanu New York 12

Yooku am koopar si kurel yi

Nakalañu Jëfëdiko bobu Teetal

Lu am solo si tambali wala jemma def jeund ak jaay bu ndaw modi ga xam yane ñodi xeetu aam koopar yu am gir dimbalila ga am liga soxla sisa jeund ak jaay. Ñi jooge si benen rew -dinañu yoor benna dencukay koopar bu ndaw gir jeund ak jaay lu tolo ak 33.8% si ñiga xamantani ñoy liggeyal senni bop si Diwanu New York te tamit sunu waaref la ñi daadi jokkale kurel bobu ak ay xibar yu weer ak jëfëdikukay ga samantani day daadi dimbali ñi jogge bitim rew di yoor jeund ak jay yu ndaw wala ñu mom senni ligeyu bop.

Bi teetal dinadone benna jumtukaye gir ñi jogge benen dëk yoor senni liggeyu bop gir mëna jëfëdiko ko gir tambali tek aamal koopar jeunda ak jaay, benna leeral si ay xeetu aam koopar, ak benna tërëline si nuñu aabe koopar si faan yu beuri. Xeetu faan yu beuri yiga tan gir aam koopar dina am jeexital sisa doxaline jeunda ak jaay ak komkomu ëlëk. Dafa am solo lolu nakala aam koopar mëna dimbali gir ga am liga sohla sisa jeunda ak jaay ak mëna am koopar biga soxla sisa jeunda ak jaay.

Bilee teetal du soxla ga am lu melni kayit yukoy daaganal wala yoonal. Bile teetal dañoko wara jeufeudiku si lu melni benna leeral lu jeum si Faan aam koopar si jeunda ak jaay. Ga baalñu xool sunu Teetal Jeunda ak Jaay yu Ndaw si <https://www.nyic.org/immigrant-small-business-guide/>

Xam naka lañu Jeufleunte gir am Koopar

Baala gay xalat lu jeum si walum aamal sa jeunda ak jaay, daga waara taxawal lep lu jeum si leb koopar. **Leb koopar si** jeunda ak jaay, dafa nuro ak lebu sa bop, nañu xamal ñiiy lebal dax worna ñi lebal la. Dina tax ñ i naat kollute gir ñi lebal la, wala si yan aanam sa jeunda ak jaay baxna gir ga am lebum koopar. Ñilay abal xamnañko buñu xoole sa jeufleunte si jeunda ak jaay yu weesu ak sa mën mën fayum ay boor.

Jeufleunte gir am koopar dañko wara ubi si turu kiko mom. Lolou day woone ni sa jeund ak jaay ak sa leb bi bokkuñu. Lolou dafa am solo ndax:

- Xaajale leb yiga am dina tax sa boor bi done li woor si liga xamantani meun na indi gaalankor sisa jeuda ak jaay
- Sa jeunda ak jay meun na tambali gir tabax benna yoonu leb ak meyla sansu aar say leb ak yeenen yoonu gir amat leb
- Mënga seetat bub ax xaliss buy jeum si faay liiga war faay gur gi

Leb biga Defone

Leb biga defone day aam jeexital si ñi mënla joox koopar, tolluwayu asirans bi, ak tamit dimbali yeneni bok, jooxe kat yi ak jaay kat yi dañi ndogal daaxam su fekke nangunañu liggey ak yow sisa jeund ak jaay. Leb biga defone day xamal bok yi ak ñiiy aabalate daxam sa jeufleunte baxna te dinadone liiy suxët.

Ñiiy aabale tamit dañi xool sa leb yigadone def dañkoy khool gir xamni daxam mēnañu nangu sa jefleunte kanñ lañi lebal la koopar.

Su fekke kurel yiy xamle lebal bi lusi melni Experian, Equifax, and Dun & Bradstreet dinañ njangat sa leb gi dañi dadi **jeufudiko** yiile mbir:

Ay att si Jeufleunte bi	Leb biñila joox si 9 wer yi weesu	Leb yiiñila ubil si 6 wer yi weesu
Nimeroy faay yiga mujje def	Tolluwayu liggeyukay ak entrepriz yi	Faay yiga def si 12 wer yi weesu

Nakalaŋu Tegge Jëfleunte gir Leb

<p>Taan benna Bërëb gir Jeunda ak Jaay</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bërëb gir Jeunda ak Jaay yep xaajaleko ak sa leb gir koopar sa bop bamu des benna moomel • Mënga geuna am ay xiibar si bobu jeufleunte si: https://www.nyic.org/immigrant-small-business-guide/
<p>Nanga am benna Nimero Ranñewukay (EIN)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Benna EIN ñigikoy geuna xaame si Nimero Ranñewukay Taksu Ngur gi. Dañkoy jëfëdiko gir ranñe benna mbir si jeunda ak jay. Sa jeunda ak jay dafay soxla benna EIN daxam ga meuna binda faay yi, ga ubi benna dencukay koopar si bank bi, ak laaj gir am benna leb sisa jeunda ak jaay, kayit yi ak lisans yi • Meunga lacce am benna EIN di jeufeudiku bi XOOLU KAY: https://www.irs.gov/ein
<p>Ubi benna Dencukay Koopar si Bank</p>	<p>Ubi benna dencukayu koopar si bank dafa am solo gir xaajale sa xalisu bop ak jeunda ak jaay bigay jeufeudiku. Bank yi tamit mënaŋu nangu kom teetal gir lacce leb</p>
<p>Teg aamal Leb ak ay Jaaykat wala/Ñuy jooxe</p>	<p>Jeunda kat yi, lusi demm wala yenen jumentukay jogge si jaaykat ak ñuy jooxe ndimbali sa leb</p>

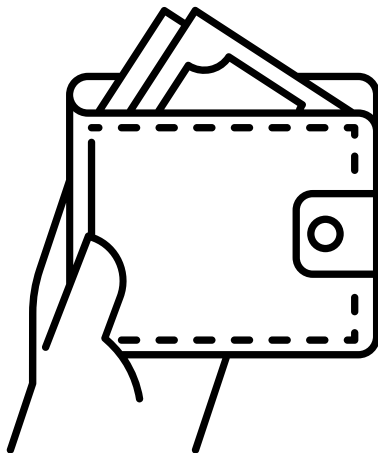
Aamal sa bop Koopar

Aamal sa bop Koopar, wala Yookkukay sa jefleunte, moy soy aamal sa jeufleunte ak say jumtukay. Maanam beuriwul gir kuy door jeunda ak jaay mu aam ay dimballu koopar gir maatal senni junda ak jaay, dañó wara xoolat yenen mbir lusi melni liñu dence wala investir, kartu leb biga mom, wala ay leb gir koopar.

Aamal sa bop koopar dinaa dimbali ñi yoor jefleunte bi mën mēnu doogal ak wutti 100% si bonefish si jaay mi ak instismang yi. Dafa am solo fataliku nii ak aamal-sa bop koopar ki di def jeufleunte dafa wara nangu bep tolof tolof ak kaatanu jokaleko ak jeunda ak jaay bi.

Su fekke dagay aamal sa bop koopar daga bēg xam daxam sa jeufleunte dina doox legui rek. Daga beug xoolat figay def sa xalis si jeunda ak jaay bi.

Balagay wutali si ñiiy abale wala si bank yi, Yookkukatu sa jefleunte dinañ yenna say lacc senni njabot wala & ay xarit gir ndimbal wala ndimbal niit yi.

Xaarit yi ak Njabot gi

Xarit yi ak bok yi ñom ñoy ndibal yu jëk gir ñi yoor jeunda ak jaay yu ndaw dax senni leukeulo bop ak yow ak senni gëm gëm si liga bëg am ak mën.

Dax galankor yu ñenna di jeufleunte meuna am su fekke dañi lacce ay leb ak arr ñi di investir, dimbaal si koopar jogge si ay xarit ak njabot dafadon lu am solo. Mënnañla dimbali la sisa jeufleunte jarraleko si ay meeye, leb, wala ay investir. Mënnañ la joxla tamit xalis wala ay mbir gir takkale wala benna leb buy meeye meuna faayat bu geuna yomb.

Sasu nek naga deugu si lorraine yi ak maat gui di yoor sa jeufleunte ak defarr ay teetal yu leer soy leb koopar. Nanga bayi xel yi teetal yu am solo boy wër ndimbal si xarit yi ak mbok yi :

Naga Ranñe	<ul style="list-style-type: none"> • Nanga lacce benna koopar bu takku gir liga beug
Nanga Njub	<ul style="list-style-type: none"> • Yan moy sa investimang? • Lan moy say beebët? • Yan modi ganlankor yiga meuna njanol?
Nanga am benna Këyitu Deego buy wax nakala Leb Koopar bi teude	<ul style="list-style-type: none"> • Tolluwayu Koopar and ak liimu liisi dolleku • Lu warrul lebu koopar • Naka gakoy fayee- benna takku koopar wala niñkoy faaye; tolluwayu faayat bu nek • App buñla joox gir Faay su fekk faayat yi day tambaliwat ak benna app buñula joxla bu leer • Lan moy tukke si ñak-fay

Dimbale yu tukke si niit yu beuri

Dimbal yu tukke si niit yu beuri moy gay daajale koopar biga war yiitewo gir say proze jeufleunte si kurel bi. Lolou ñongikoy aamal jarraleko si xaarale yu bes yi.

Dafa am ñari xeetu dimbal yu tukke si niit yi yiga mëna jeufeudiko gir sa jeunda ak jaay yu ndaw :

- **Dimbal-buñu def si aamal** - daajale koopar si ay benna niit gir doolel sa jeunda ak jaay fek do xar jot daara si lolou. Bobu-galankor bu ndaw, Ay xeetu faay yu am solo dina baax gir jeufleunte yu ndaw
- **Faay -Buñu def si aamal** - ñiiy jooxe dañi jot ay bus, ay bagas, wala ay serwis di weeco ak senni meeye. Lusi melni, su fekke danga soxla benna kwisiñer bu bes gir sa toggu, mëngalen jox ay keuyit gir meeye gato su fekke dañko def gir meeye

Ñiiy faar ak Ñiiy Nanguwul gir Dimbale yu tukke si niit yu beuri

Xarale yu bes yi gir Dimbale yu tukke si niit yu beuri dina inda ay benefis lusi melni yookute xam xam bu bes, dimbali tegg benna sukkadikay gir kiliang ak wanñi li indi gaallankor si wutum koopar. Meunga tamit seet yenen entrepriz yu nuro ay dimbale yu jooge si ay niit bok si entrepriz gir xam lan lañu indi ak daxam dina done li mbaax.

Legui, am daam ak dimbale yu tukke si niit yu beuri mëna sopi si kaw sa kaatan ga jot ñi mëna dimbali.

Xaarale yu bes yu melni Kickstarter, Indiegogo, ak GoFundMe dañodone ay jumentukay yu am solo gir Dimbale yu tukke si niit yu beuri. Meunga jaalele ay xibaar lu jeum si jeufeudikay wala serwis, naga teg ay yoon gir aam koopar, ak amalko aap bumu yaam. Tonte, yenna xaarala yi duñu jooxe ay koopar su fekke teureuline yiga tegone jotosi ak dinañ soxla xarala yi ak xalis jeunda ak jaay gir leb ak kartu girb jeul xalis.

Dimbale yu tukke si niit yu beuri : Xaarala yu bes yi

Xaarala yu Bes yi	Ñiiy faar	Ñiiy Nanguwul
<p>KickStarter www.kickstarter.com</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sargal yu laalu si xaarale yu bes yi dila dimbali ga am ñila dimbali ak nangu marsandiz yi ak wanñii yi • xaarale yu bes ndimbale yu tukke si niit yu beuri yu geuna siiw 	<ul style="list-style-type: none"> • Diga meuna jot ay leb su fekke jotga liga sentu • Jëgg buñu faay si xaarale yu bes bi di 5% • Faay bi boy yonde tollu si (3%-5%)
<p>GoFundMe www.gofundme.com</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 0% do faay daara si xaarala bu bes bi • Mënga dence dimbal bu nek su fekke danga jot wala jotto ligadon sentu • 24/7 ndimbal si ku xam amna 	<ul style="list-style-type: none"> • Boor ak Karte buy gene xalis gir faay
<p>Indiegogo www.indiegogo.com</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mënmënu tan benna utum koopar buñu teureul (lep wala benna sentu) wala utum koopar bu yamamay (diga jot ay koopar su fekke amga wala dedet ligadon sentu) • Indiegogo InDemand dinala dimbali ga weeyal dence xalis su fekke sa xaare gir daajale xalis dafa jeex 	<ul style="list-style-type: none"> • Liga wara faye tollu si 5% lodul faaye daara si xaarala bu bes • Liñi faay gir kenem ki yoonu bop am

Ndimbal

Ndimbal dafadon benna ndimbal buñu jooxe gir benna jeufleunte si liga wara def. Ndimbal bi meunna jogge si bërëb yu gornamang mom lusi melni ajans yi, bank yi/ Kurel yuy xeex nekin yi, wala ñu liggeyul si gornamang yi.

Su fekke danga beuga ñi lebal la ñi di leb le dañi beug ga woone sa kaatan gir meunko faay, wante benna ajans buy meeye ndimbal dafa beug sa jeufleunte anda ak lumu tërël wala beebët. Lu wute ak ay leb, ndimbal yi du laaj benna faayat ak tamit du def daara yenasay si say doogal jeufleunte.

Benen bir gir ga am ndimbal moy ga yenna say du laace ga am boor bu ñep di jeul girga ga meuna am benna. Wante, dimbal yi dafa am lumuy laaj ak ay teere yu meuna jaffe lolu gir maatal ko, koopar yigay faaye gur gi, ak ndigle yi si naka lañu jeufeudiku ndimbal gi. Lusi bëri dañko daganal si naka sa jeunda ak jaay teego si yoonu kila ndimbal wala lumu bëg, lacce gir ndimbal yi dafadone lu jaffe am daxte ñu neew ñokoy am.

Leb yi

Su fekke uttal sa bop koopar gir sa jeunda ak jaay bokkul si liga bæg, **leb yi** day done lu daagan gir yow. Leb yi gir jeunda ak jaay dinala dimbali ga yook sa xalis buy genna, wala jeunda ay jumentukay, ak dimbalila sukkali sa jeunda ak jaay.

Lu wutel lolou ak leb yi gir jeunda ak jaay yu jëk yi, jeunda ak jaay yu ndaw yi senni naat gir faay dañó neew, and ak waxale si faaygi, ak yomb lacce gir amko.

Nbir yiga wara sorrale boy lacce koopar bigay leb :

- Niñi jëfëdiku Koopar yi
  - Ni di lebalat danio bæg am lu leer si naka gay jëfëdiku koopar biga leb, kon naga wax lu leer si lutax ga beug leb bi
- Jëg biga wara faay
  - Daaxam diga mëna faayat wer bu nek jëg biga wara faay si bor biga jeul?
  - Daaxam diga mëna def ay lintere- si faay yi rek?
  - Daaxam mënga jooxe benen aap si liga wara faay si bor yi buko laaje?
- Jëg bi
  - Daaxam mënga def ay jeunda yu am solo?
  - Daaxam amna benna xalis gir faay bor bi si lu teel?
- Waxtu bi
  - Waxtu bu gën gir lacce bor moy su fekke soxlowo yiile koopar. Maanam yoonu gir am këyit yi dafadon lu guddu, kon li am solo la ga xam lan ga soxla si kanam

Jeego yi gir Lacce Leb	
Nanga jokko ak ñilay Lebal	<ul style="list-style-type: none"> • Lu jiitu, nanga tambali ak bank yiila jegge wala bolo ñiiy leebal daxam yangi leukelo ak bank yu nek fof. Su fekke dafa am benna bank buñu tannul, diwan wala dëk-yuñu tan gir ay leb ak Kurrel yiy Boolo gir Yok Kom lol lu bax la si yenen xeetu ñiiy aabale
Nanga Xam naka lañi Lacce Jëg bi	<ul style="list-style-type: none"> • Nanga mëna wax ñata ga soxla gir jeunda lep liga soxla • Nanga mëna wax su fekke sa jeug benna yone la wala sasu nek la
Nanga bawi xel lu ki di aabal Soxla	<ul style="list-style-type: none"> • Nanga xam ban keuyit ga soxla jooxeko gir sa lacce leb
Nanga Wax lan gay sentu (Naka gay Jeufeudiko Kooper gi)	<ul style="list-style-type: none"> • Lusi melni : <ul style="list-style-type: none"> ◦ Junda jumentukay wala marsandiz ◦ Nanga jeunda wala ga luwe benna batimang/Dencukay si kanam ◦ Faay liggeykat yi
Kalkulé jëg big awara faay si leb gi	<ul style="list-style-type: none"> • nala woor ni mënga am faay yi wer bu nek bala gay nangu bibu bor • Nanga wax su naka gay faayate bobu bora ak su fekke danga bëg aap bu -gudu wala bu-gaat si jamana gir faay • Nange dëgël nis u fekke mënga defarat jëg yigay fay wer bu nek wala su fekke benna la sasu nek

Lacce Leb jeufleunte bu Daw si Ay Bolem Tërélone

Su fekke parega gir lacceko diga soxla defaar Keuyitu Koopar gir Jeufleunte gir lacce sa leb gi.

Kayiit yu jeum si Kom bi

Diga soxla say keuyit yu geuna bes

- Koopar bigay faayat bus a bu sa bosa k jeufleunte gi
- Binda bu jeum si koopar gi di wax
  - Bindu Ligay aam & ñak, keuyitu operasiong yi, ak bindu ligay genne si xalis
- Ga am liiga wax sa bop lu melni
  - Nimero sa keuyitu bilay aar wala numero ITIN, ligay am si xalis, leb yiga defone, ñigay yonde xalism ak ñigay faay ak keuyit bigay xoole li nek sisa debcukay xalis

Keuyitu Jeunda ak Jaay

- Doxalin jeunda ak jay ak keuyitu yu jeum si yoon
  - Ay Saart gir jookale
  - Bindu gir Jeunda ak Jaa yak keuyit bukoy daganal
  - Tërëline yi ak doxaline yi si mbir yi
  - benen keuyitu sa lokasiong su fekke dagay luwe wala bërëb wala yangi luwe ay jumentukay yu meunqa naasaxal sa jeunda ak jaay.
- Tërëlinu sa jeunda ak jay a
  - Dafadone benna buntu gir ga wax ñila aabal nika sa jeufleunte wornaŋsi meuna def xalis. Lolu dafa wara woone liga bëg def sisa koopar, bindu si liga sentu, ak tamit yoon yiga war jaar.

Gir ga aam yenen xibaar si kayitu koopar gi ak jeunda ak jaay bi yiga soxla gir bindu am leb ga balñu xool linternet bi si : <https://www.sba.gov/funding-programs/loans/7a-loans>

NYS Kurrel yiy Boolo gir Yok Kom (CDFIs)

Kurrel yiy Boolo gir Yok Kom dañi jox dimbal ñi tukke bitim rew, jigen yi-yoor, ak kurel yu new di doole jarraleko si nattukay leb bu ndaw, xeetu ndimbal, ak ndimbal ak xalis lusi melni japale ben-ak-ben ak ay porogramu taagat.

CDFIs dafadone lu am solo gir du mëna rek jot ay ndimbal ak kom wante dalay dimbali ga aam xam xam tambali, utt koopar ak yokk sa jeunda ak jaay bu ndaw. Fi si suf moy yi NYS laalu si CDFIs yu la mëna japale ak sa yoon gir defar sa jeunda ak jaay :

Luy and ak Koopar biga yoor : Accompanycapital.org	Koopar bi BOC yoor Boccapital.org
Kurel bi Boole gir Suukali Kom renaissance-ny.org	Weeyalal si https://pursuitlending.com/
TruFund Financial Services https://www.trufund.org/	Mënga gis benna keuyit bua yenen turi CDFIs fofu si Deuku New York ga xool https://www.nyscdfi.org/nyscdfis